

МЕТОДИЧЕСКИ УКАЗАНИЯ

I. Предисловие

Курсовият проект по „Паркова и ландшафтна архитектура“ се разработва през VI семестър и има за цел да създаде умения за практическо приложение на теоретичните познания в областта на паркоустройството. Той се разработва под ръководството на редовен или хоноруван преподавател от катедра „Градоустройство“ в часовете за упражнения, предвидени в учебния план и включва разнообразни задачи, като например:

- парк в жилищен район;
- реконструкция на вътрешно-квартални пространства;
- градски спортен комплекс;
- детски парк;
- зоологическа градина;
- ботаническа градина;
- централен градски парк;
- крайградска зона за отдих;
- къмпинг;

Парковата територия представлява особена съвкупност на растителни, релефни, водни, сградни, пътни, площадкови и други различни елементи, които са оборудвани и декоративно оформени. Изкуството да се организират парковите пространства се свежда до подбор, съвместяване и групиране на всички компоненти, отчитайки функционалните и художествените изисквания, залегнали в принципите на ландшафтната архитектура или парковото градинско изкуство. Задачата тук се свежда до правилното функционално организиране на парковата територия, превръщайки я в своеобразен ансамбъл. Художественият облик на парковата територия е свързването на идейното с тематичното съдържание на парковите обекти, елементи, монументална и декоративна украса, както и моделирането по специфичен за функцията начин на теренните и земни форми. Във формирането на отделните елементи на парка и парковия ансамбъл водеща роля играе фонът от различните съчетания на растителните видове, както и изграждането на парковата перспектива. Особено съществено значение се отдава при проектирането на новопредвидената растителност в нейното съчетание със съществуващите растителни видове, с откритите пространства и мащаба на средата. В този случай от теорията и практиката могат да бъдат изведени три основни типа паркови пространства:

- открити ландшафти;
- полуоткрити ландшафти;
- закрити ландшафти.

Разнообразието от задачи, предложени за избор на студента, позволява в процеса на решаването, анализа и обсъждането им да се обхванат различни проблеми на парковата и ландшафтна архитектура.

За разработването на проекта е необходимо да бъдат овладяни основните принципи на ландшафтната архитектура и да се познава съвременния опит в проектирането на аналогични паркове у нас и в чужбина. Допълнителна информация може да се събере от списанията в Архитектурния кабинет на УАСГ, в библиотеката на ЦИНТИ, на Лесотехническият университет и в Народната библиотека.

II. Изходни данни

В първата седмица от летния семестър, студентите получават основни пояснения за същността на проекта, който предстои да разработят, за етапите на работата и за особеностите на задачата.

Катедра „Градоустройство“ предоставя следните материали:

1. Кадастрална основа в М 1:1000 или 1:500
2. Планово задание
3. Методически указания

Когато е необходимо и възможно се предоставят и допълнителни материали – стари планове на територията, снимков материал, библиографска справка.

III. Проектантски процес

Проектантският процес обхваща логичното провеждане на авторската идея за организацията и изграждането на пространствата в съответствие с характеристиките на терена, на околната среда, на функционалните особености на задачата, а в проектантската практика и в съответствие с изискванията на клиента и с неговите финансови възможности. Решаването на проблемите в процеса на проектиране преминава през няколко етапа, които в някои случаи могат да се разработват паралелно, а в други – последователно, след приключване на предходния етап. Не трябва да се забравя, че в ландшафтната архитектура всяка ситуация е уникална и изисква специфичен подход, с различен акцент върху етапите на проучване и проектиране. Не съществуват също и универсални формули за постигане на идеалното решение. Методическите указания дават само рамката за разработване на задачата, чието успешно завършване зависи от индивидуалните качества на проектанта, от неговите способности да наблюдава и да анализира, от личните му качества, опит, познания и творческа интуиция и талант (както и от редовното посещение на лекции и упражнения и от систематичната работа върху проекта през целия семестър!).

1. Анализ на съществуващото положение

За провеждане на този първи етап от проектантския процес е необходима кадастрална основа с всички необходими данни и при възможност запознаване с терена на място. Получената подложка включва следните елементи:

- съществуващи сгради с посочена функция, етажност и тип конструкция;
- топография с надписани хоризонтали;
- съществуваща растителност;
- водни площи и течения;
- структурни елементи – стени, огради, рампи, стълби;
- елементи на техническата инфраструктура – съществуващи водопроводи, електропроводи и др.;
- улици, алеи, паркинги, пътеки и тераси;
- околно застрояване;
- граници на собствеността;

Целта на този първи етап от разработването на курсовия проект е проучване на характера, проблемите и потенциала на терена в определените граници, определянето на онези елементи и особености, които позволяват оптималното приспособяване на проектното решение към конкретната ситуация. Анализът на съществуващото положение включва изготвянето на опорен план на територията, върху който са отбелязани по-горе споменатите обекти и елементи. Изработва се съгласно Наредба № 8 за обема и съдържанието на проектите за инвестиционното проектиране. В тази фаза от разработката на проекта студентът се запознава подробно със съществуващото положение на територията, със състоянието на растителността, със състоянието на алейната мрежа и съществуващия достъп (комуникационно-транспортно обслужване) до конкретната паркова територия. Анализът на съществуващото положение включва оценяването на състоянието на съществуващия сграден фонд с посочената функция, релефа (топографията) на терена, съществуващите водни площи и течения, състоянието на структурните елементи – стени, огради, рампи, стълби и др., изяснява рамката на околното застрояване и съответните граници на собствеността.

Анализът на съществуващото състояние включва проучване на изброените по-долу елементи, за които съществуват данни и които са съществени за разработването на проекта:

1.1. Разположение на проучваната територия в околната среда:

- прилежащи терени, функции и начин на използване;
- прилежащи комуникации, натовареност, характер на автомобилното и пешеходното движение, паркинги, гаражи, обществен транспорт;
- подходи към територията и връзки с важни обществени терени в съседство;
- характер на околното застрояване;

- разположение на важни обществени центрове – търговски, образователни, спортни, рекреационни и др.

Този анализ може да бъде графично оформен и подкрепен с теоретико-практични изводи за състоянието на проучваната територия от студента.

1.2. Топография:

- наклон на терена;
- експозиция на релефа;
- наличие на долини, хълмове и други релефни форми;
- пригодност на отделни участъци от терена за предвижданите функции в съответствие с наклона и изложението;
- наличие на ерозия и други нарушения в релефа;

Този анализ дава пълната хипсометрична картина за състоянието и терените особености на разработваната от студента територия. Може да бъде подкрепен с графични материали, изясняващи бъдещото моделиране на територията, имайки в предвид общото планово задание.

1.3. Хидрология:

- наличие на водни площи и течение;
- ниво на подпочвени води;
- преовлажнени и сухи участъци;
- неподходящи терени за строителство
- възможности за отвеждане на повърхностните води;

Анализът включва оценката на хидроложките условия на територията с оглед на нейното бъдещо планиране.

1.4. Почви:

- видове почви;
- замърсяване и ерозия;
- ограничаване на строителството поради характера на почвите;

1.5. Растителност:

- видове съществуваща растителност;
- основни растителни групи и единични екземпляри за запазване;
- състояние на растителността;
- ограничения за строителство в зависимост от наличната растителност;

Анализът на растителните видове включва оценката за моментното състояние на едроразмерната широколистна и иглолистна растителност, храстовата и цветната растителност, както и разкритите тревни площи. Този анализ подпомага студента в неговата преценка за включването на съществуващата растителност в новата композиция на растителните видове като цяло в парковата територия

1.6. Микроклимат:

- посока на преобладаващите ветрове;
- участъци, изложени на прегряване през летния сезон;
- преобладаващи валежи;

1.7. Съществуващи сгради:

- основна функция;
- архитектурен стил;
- строителна конструкция и материали;
- разположение на входовете;
- обслужване и захранване на сградите
- необходимост и възможности за реконструкция;

1.8. Други елементи:

- разположение, състояние и материали;
- възможности за отстраняване;
- необходимост от запазване;
- възможности за използване на елементите на техническата инфраструктура за осветление, за водоснабдяване и др.

Анализът включва възможностите за запазване, за използване или отстраняване на елементи, които нямат общо парково предназначение.

1.9. Визуална обвързаност:

- наличие на красиви гледки, които трябва да се запазят в основната композиция;
- наличие на грозни гледки, които трябва да се закрийт;
- визуални връзки между интериорните пространства на сградите и околните паркови пространства;
- погледи от различните страни на терена;

1.10. Основни пространства:

- характер на основните пространства – открити, полузакрити, затворени, скучни;
- наличие на структуриращи пространствата елементи – огради, дървета, храсти и др.;
- наличие на шум, източници и характер на шума – от прилежащи градски магистрали, от промишлени обекти и съоръжения, от водни течение, от ветрове и др.;

1.11. Функции на терена:

- разположение, време и честота на посещаемост на терена и съществуващите обекти, работно време на персонала, часове за зареждане, за изнасяне на отпадъци и др.;
- проблеми на поддръжката;
- състояние на тревната покривка, износени участъци от неправилно проведено пешеходно движение, от смяна на функцията, от детска игра;

2. Проучване на плановото задание

Проучването на плановото задание има за цел да изясни основните задачи, които следва да се решат в процеса на проектиране и да се направят изводи за организацията на основните дейности и пространства в съответствие с характеристиката на терена. Този етап обхваща анализ и систематизиране на следното:

2.1. Проектантските задачи, в зависимост от целта на проекта:

- главни;
- второстепенни;

2.2. Функциите и дейностите:

- систематизиране в групи в зависимост от спецификата им (шумни и тихи, за различни възрастови групи и т.н.);
- определяне на основните функционални връзки и изготвяне на функционална схема;

2.3. Основни елементи и пространства, необходими за провеждане на различните дейности;

2.4. Посещаемостта на парка и на отделните негови обекти и пространства, периодичността на използване, основните групи посетители;

2.5. Специфичните стилове, естетически и технически изисквания;

2.6. Нормите за проектиране, оразмеряването на основните елементи.

3. Разработване на функционална схема

В резултат на анализа на плановото задание се разработва абстрактна функционална схема в произволен мащаб и без връзка с конкретния терен. В нея се изясняват основните и идеални връзки между функции и пространства (функционални, визуални, автомобилни и пешеходни), определя се кои функции трябва да се обединят или развият в съседство и кои да се разграничат или отдалечат, кои трябва да намерят място до главните подходи и кои в отдалечената част на парка.

4. Разработване на проектното решение - М 1:1000 или М 1:500

В процеса на разработването на проекта се решават последователно следните задачи:

4.1. Обвързване на функционалната схема с терена

Разработената абстрактна функционална схема се обвързва с конкретната ситуация като се вземат под внимание същите съображения както е идеалния случай, но се правят известни корекции. Определят се основните функционални зони в съответствие с изискванията на заданието, особеностите на терена и на околното пространство.

4.2. Композиционна схема

Подобно на функционалната схема в първоначалния стадий на проектиране

може да се скицира в произволен мащаб. Композиционната схема представя авторовата идея за парка.

- намиране на най-подходящата за съответния парк композиционна схема – геометрична, пейзажна или смесена;
- обвързване на композиционната схема с функционалната;

4.3. Комуникации

- основни подходи в съответствие с наличните спирки на обществения транспорт, съществуващите паркинги или прилежащи улици и пешеходни направления;
- определяне местата на главните входи;
- основна мрежа от обслужващи и хранващи улици, главни и буферни паркинги;
- главни пешеходни маршрути в парка и връзки между обетите и пространствата в парка и в съседство;

4.4. Основни обекти и съоръжения

- разположение в зависимост от терена, спецификата на обекта и посещаемостта;
- обвързване на всички елементи в композиционно единство (обекти, пространства и комуникации);
- обемно-пространствено изграждане в зависимост от предназначението, конструкцията и материалите;

4.5. Алейна мрежа

- ясна композиция и разграничаване на главни и второстепенни алеи;
- връзки с основните пространства;
- съобразяване с денivelацията на терена;
- уширения за изгледни площадки или места за сядане;
- решаване на местата на пресичане с автомобилното движение и на пресичането на няколко пешеходни алеи;

4.6. Композиция на растителността

- изграждане на основните пространства;
- формиране на основните растителни групи;
- подбор на растителни видове;
- връзка с основната композиция и авторовата идея – подчертаване на главни оси, разкриване на перспективи, намиране на местата на растителните акценти, изолация на обекти, паркинги и източници на шум и замърсяване и т.н.
- детайлиране на растителността – дървесна, храстова, тревна, цветни групи;

4.7. Детайлиране на основните пространства и обекти

- избор на подходящи материали за обектите, настилките и съоръженията;
- преодоляване на денivelацията и връзка между различните нива;
- преградни и подпорни стени, огради, тераси и други структурни елементи;

4.8. Разработване на дендрологичен и посадъчен детайл – М 1:500

- избор на подходящ фрагмент за детайлиране – главен вход или централно парково пространство;
- определяне на видовия състав, номериране на растителните видове и съставяне на легенда;
- избор на подходяща техника за представяне на различните растителни видове и за изчертаване на графиката за засаждането им – чрез квадратна мрежа, чрез отстоянията им от главна алея или от съществуващ обект и др.

4.9. Обемно-простраствени проучвания и художествена концепция

- обемно-пространственото решение на парковата среда се влияе от редица фактори сред които са:
 - околната градоустройствена рамка
 - релефът на терена
 - присъствието/отсъствието на съществуващи характерни едроразмерни растителни видове
 - бърза и лесна визуална ориентация
 - композиционно решение на застрояването с обемно-пространственото решение на зелените площи

Тук студентите могат да експериментират с различни вариантни решения, за да натрупат в максимална степен опит, да изразят творческата си интуиция, да се научат да намират подходящ мащаб, както за архитектурните обекти и елементи, така и за композирането на растителните видове. В този случай важна роля оказва познанието за изграждането на парковата перспектива, съблюдаването на предния план в парковата среда, експонирането на втория план в парковата среда, както и композиционните вариации за интерпретирането и създаването на дълбочинност в средата посредством групирането на растителните видове, тяхното сезонно въздействие и въздействието им от слънцегреенето през различните часове от денонощието. Важно е да се подходи и посредством колоритното въздействие на короновата система, колоритното въздействие на цветовата гама на растителните видове с цел създаване или редуване на характерни паркови пространства. Други важни елементи на парковата композиция са материалите, от които ще бъде изградена алейната структура, материалите за изпълнение на парковата мебел, осветлението и структурните елементи. Тук студентът може да покаже своите умения относно дизайнирането, както на отделните елементи, така и на съвкупността от паркови пространства в разработваната паркова територия.

5. График за разработване на проекта

- 5.1. Предварителни проучвания, опорен план, схеми и клаузура – I – II седмица.
- 5.2. Общо обсъждане на клаузурата – III седмица.
- 5.3. Функционални и композиционни схеми – IV и V седмица.
- 5.4. Проектно решение – комуникации, алейна мрежа, основни обекти и съоръжения, композиция на растителността, водни площи в М 1:1000 или 1:500 – VI – X седмица.

- 5.5. Клаузура – фрагмент на главния вход или централна част от парка в М 1:500 или 1:250 – XI седмица.
- 5.6. Обсъждане на клаузурата – XII седмица.
- 5.7. Детайлиране на пространственото решение в двата мащаба – XIII седмица.
- 5.8. Дендрологичен и посадъчен детайл – XIV седмица.
- 5.9. Заверка – XV седмица.
- 5.10. Безлекционна седмица – XVI седмица.
- 5.11. Предаване и оценка по определен график от Декана и катедрата.

Забележка: Клазурите са задължителни. Оценката им се отразява върху крайната оценка от упражненията.

6. Представяне на проекта

Проектът се изчертава върху кадастралната основа в техника по избор, цветна или черно бяло, която позволява да се чете ясно информацията за съществуващото положение.

Представят се следните материали:

1. Паркоустройствен проект в М 1:1000;
2. Дендрологичен детайл в М 1:500 с описание на видовия състав;
3. Разрез през характерно място в релефа в М 1:1000 или 1:500;
4. Перспективна скица на целия парк или на характерна негова част.

7. Критерии за оценка на проектите

1. Ясна и логична композиция на парка.
2. Съобразяване на проектното решение с основните компоненти на средата и с изискванията на задачата.
3. Сполучливо прилагане на принципите на ландшафтното проектиране.
4. Подходяща композиция на растителността.
5. Култура на представяне на проекта.

Забележка: По изключение се допуска разработване на индивидуална задача от практиката или конкурсен проект, но при наличие на достатъчно изходна информация. Това изисква предварително съгласуване от катедрата до края на първата учебна седмица.